

Nesneye Yönelik Programlama

Cihangir SAVAS | SW101

Seminer İçeriği

- 01. Class
- 02. Erişim Denetleyiciler
- 03. Method Overloading
- 04. Yapılandırıcılar
- 05. İlk değer ataması
- 06. This
- 07. Static / Final
- 08. TO BE CONTINUED:)

Class Nedir?

Nesneler

- Dizi, aynı tipteki değerlerin bir koleksiyonudur.
- Nesne ise farklı tipteki değerlerin bir koleksiyonudur.
 - Aslında nesne bundan biraz daha karmaşıktır ama bu tanımı sadece karşılaştırma için yapıyoruz.
- Örnek:

```
class Person {
    String name;
    boolean male;
    int age;
    int phoneNumber;
}
```

Bu sebeple farklı tipteki nesneler bellekte farklı boyutta yer alacaktır.

Erişim Belirleyiciler

public: Her yerden erişilmeyi sağlayan erişim belirleyicisi.

protected: Aynı paket içerisinden ve bu sınıftan türemiş alt sınıflar

tarafından erişilmeyi sağlayan erişim belirleyicisi.

private: Yalnızca kendi sınıfı içerisinden erişilmeyi sağlayan, başka her yerden erişimi kesen erişim belirleyicisi.

private & public alanlar ve metodlar

- private alanlar türetilmiş sınıflarda kullanılamazlar.
 - "Bilgi Gizleme" böyle olması gerektiğini söyler
 - Eğer erişmek gerekiyorsa üst sınıfın ilgili metodları kullanılarak gerekli erişim yapılır.
- private metodlarda alt sınıflara kalıtımsal olarak geçmezler.
 - Alt sınıflarda kullanılması gerekiyor ise public/protected olarak tanımlanmalıdır
 - Sadece yardımcı olmak için bazı metodlar private tanımlanabilir

protected Belirleyicisi

Görülebilir özellikler hangi alanların/metodların kalıtılabileceğini veya kalıtılamayacağını gösterirler

public olarak tanımlanan değişkenler ve metodlar kalıtılabilirken, private olanlar görünmeyen özellikler olup kalıtılmamaktadır.

Fakat public alanlar/değişkenler kapsama ilkeline ters olan bir belirleyicidir.

Bu sebeple kalıtım durumunda yardımcı olan bir üçüncü belirleyici geliştirilmiştir : protected

protected Belirleyicisi - 2

protected belirleyicisi üst sınıfın bir üyesinin (alan veya metod) alt sınıfa geçmesini sağlar.

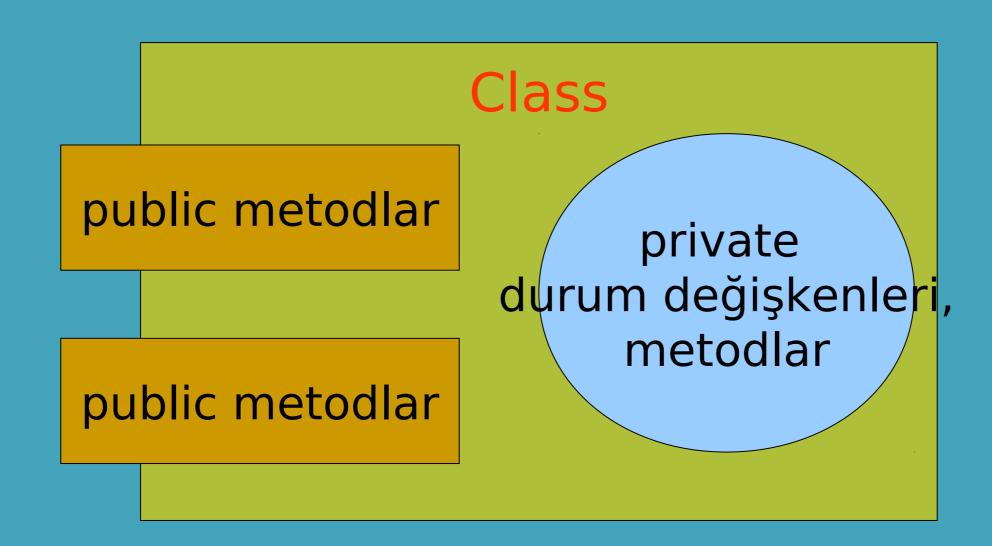
Protected şu iki özelliği sağlar

- –public ten daha fazla bir kapsama özelliği vardır.
- –Kalıtıma izin veren en iyi kapsama imkanını sağlar.

Tasarım Temelleri

- private durum değişkenleri kullanılarak özel veriler sınıf yapısı içinde sarmalanır-kapsüllenir. (Encapsulation)
- Sınıf dışından bu verilere erişim public metodlar kullanılarak yapılır.
- private metodlar sadece sınıf içinden erişim için kullanılabilir.

Sarmalama-Kapsülleme Data Encapsulation

Sınıftaki private/public metodlar

```
private String isim, tel;
private double haftalikmaas, yillikmaas;
    // aynı sınıf içinden erişim için kullanılır
private void HesaplaYillikMaas() {
        yillikmaas = haftalikmaas * 12;
    }
public void YazdirYillikMaas() {
        HesaplaYillikMaas(); // aynı sınıf içinden erişim yapılıyor.
        System.out.println(isim+"' nin yillik maasi " + yillikmaas);
    }
}
```

public Metodların kullanımı

```
class test {
public static void main(String args[]) {
   Calisan tart=new Calisan();
   tart.YazdirYillikMaas(); //şeklinde kullanılır
   tart.HesaplaYillikMaas(); //kullanılmaz
}
```

Bilgisayarda Bellek Organizasyonu

- Bir bit on/off, yes/no, 0/1 tipinden değerdir
- Bir byte ise sekiz ardışık bitten oluşur
- Bilgisayar Belleği ise 0 dan başlayan bir dizi byte dan oluşur
 - Bellekteki herhangi bir adresin boş olması diye bir kavram yoktur burada bir şekilde bitler(0/1) saklıdır.
- Bir byte ilişkilendirilmiş olan numara onun addresidir.

- Adresler ikili düzendeki sayılardır (genellikle hexadecimal olarak yazılırlar)
- Bazı büyük bilgisayar sistemleri ise byteları değil wordleri adresler. Wordler ise daha fazla sayıda bitten oluşur (such as 32 or 64)
- •000001101010 •000101010110 000210101110 •000301111100 ·000401001110 ·000511101000 000601101011 000701101110 •000801111000 000901010010 000A11111111 ·000B01101110

13

Bellekteki basit değişkenler

- Basit bir değişkeni tanımlayında bellekte ona bir yer ayırırsınız. (Tipine göre)
- Örneğin bir byte bellekte tek bir bytelik alana byte bi ihtiyaç duyar
- Bir int ise dört ardışık byte a ihtiyaç duyar
- Bir char iki ardışık byte a ihtiyaç duyar
- Bu yüzden her değişkenin bellekte ayrı bir adresi vardır.

01101010	
01010110	
10101110	
01111100	
01001110	
11101000	
01101011	
01101110	
01111000	
01010010	
11111111	
01101110	

0002

0003

0004

0005

0007

0008

000A

000B

Bellekte Nesne Saklama

- Bir nesneyi tanımladığımız zaman ise Derleyici bu nesnenin ne kadar belleğe ihtiyacı olduğunu bilemez. Bu sebeple bellek ataması yapamaz.
- Gerekli bellek miktarı o nesneyi yarattığınızda bellekte tanımlanır ve atanır.

0000	01101010
0001	01010110
0002	10101110
0003	01111100
0004	01001110
0005	11101000
0006	01101011
0007	01101110
8000	01111000
0009	01010010
000A	11111111
000B	01101110

15

Nesnenin Tanımlanması ve Yaratılması

Person p = new Person("John");

Person p işaretçisi için bellekte bir yer tanımlar. 'John' new Person("John"), Person sınıfının yapısına uygun bellekte bir yer ayırır. Atama komutu ile p ye *gerekli referans ataması gerçekleşir.*

Atama İşlemleri

- Basit Değişkenlerde veri atamalarda değer ataması yapılır
- Nesnelerin atanmasında ise referansların kopyalaması yapılır.

- Bu sebeple iki nesne aynı veri bloğuna işaret edebilir.
 - Bunu başka bir isimle adlandırma olarakta düşünebilirsiniz.
 - Eğer bir nesnenin işaret ettiği bir değeri değiştirirseniz diğer nesnede değişecektir.

Parametrelerde Veri transferi

```
Parametre değerleri kopyalanarak gönderilir.
        Bir method çağrısı şu şekilde olur.
            result \neq add(3,5)
int add (int number1, int number2) {
     int sum = number1 + number2;
                    return sum
                                 Method icin bunlar kullanılır
```

Sonuç geriye döner

Basit Parametreler Kopyalanır.

```
int m = 3;
int n = 5;
result = add( m , n );

int add ( int number1 , int number2 ) {
    while (number1 > 0) {
        number1--;
        number2++;
    }
    return number2;
}
```

• Buna değer ile çağırma (call by value) denir

Nesnelerde ise referenslar gönderilir

Person p = new Person("Ozgur");
changeName(p);

"Ozgur"

void changeName(Person per) {
 per.name = "Ozgur";
 }

p, Person in referansini tutar.

- p ve per aynı nesneyi işaret etmektedir.!
- Bu sebeple p de yapılacak değişiklik diğerini de etkileyecektir.
- Buna referans ile çağırma (call by reference) denir

NullPointerException

- Bir nesne tanımladığınız zaman onun ilk değeri null (0000) dır.
- null her nesne tanımlaması için kullanılabilen bir değerdir.
 - Bir nesnenin değerinin null olup olmadığını kontrol edebilirsiniz (if (x==null))
 a*****)
 - Bir nesneye null değer atayabilirsiniz. (x=null;)
 - null değere sahip bir nesneyi başka şekildekullanamazsınız.
- Örnek:

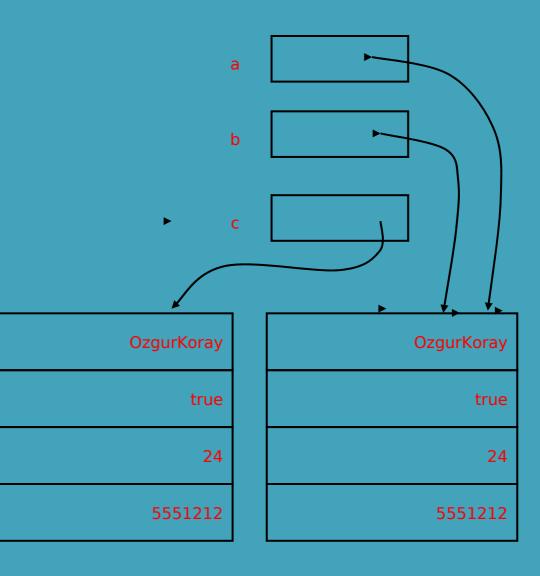
```
Person ozgur;
ozgur.name = "OzgurKoray"; // NullPointerException
```

Eşitlik

- İki basit değişkenin eşitliğini değerleri üzerinden yapabilirsiniz.
- x 24
- у 24

- İki nesnenin eşitliğini ise referansları üzerinden yapmanız gerekir.
 - **a** == b, fakat **a**!= c
 - Stringler için ise equals metodunu kullanmanız

gerekecektir. s1.equals(s2)

Nesne Kopyalama

b2 = null;

Box b1 = new Box(3, 4);

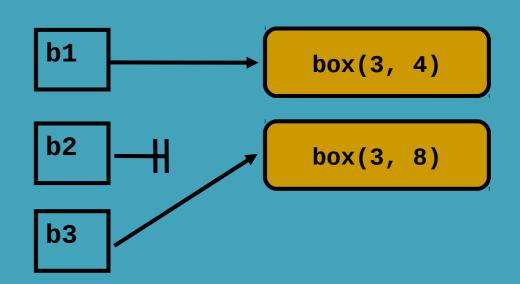
Box b2 = b1.duplicate();
Box b3 = b2;
b2.setWid(8);
System.out.println(b3.getWid());

b1

box(3, 4)

b2

box(3, 4)

Soru?

```
Box b1 = new Box(3, 4);

Box b2 = new Box(3, 4);

if(b1 == b2)

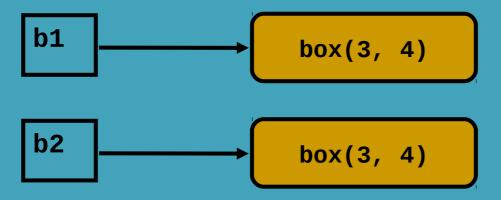
System.out.println("Bu Kutu Nesneleri Eşittir!");

else

System.out.println("Nasıl Eşit Olsunlar ki!.... ");
```

Eşitlik

Aynı Bellek alanına işaret etmedikleri için eşit değildir.

Eşitlik-String

```
class test {
  public static void main (String args[]) {
    String str1= new String("Ozgur");
    String str2= new String("Ozgur");

    System.out.println ("Ozgur" == "Ozgur");
    System.out.println (str1 == "Ozgur");
    System.out.println (str1 == str2);
    System.out.println (str1.equals(str2));
    System.out.println (str1.equalsIgnoreCase(str2));
    }
}    // Çıktı ? ? ?
```

Cıktı

- tue
- false
- false
- true
- true

Adaş Yordamlar-(Metod Overloading)

Aynı metod ismi vardır. Fakat farklı parametreler gönderilir.

- Örneğin:
 - bilgiDegistir(String t);
 - bilgiDegistir(double s);
 - bilgiDegistir(String t, double s);

Örnek

- System.out.println(12);
- System.out.println("Özgür Koray");
- System.out.println('E');
- System.out.println(12.0f);

```
System.out.printString("Ozgur Koray");
System.out.printInt(12);
```

Adaş Yordamlar

```
public class OverLoad {
  public void same()
   { System.out.println( "No arguments" ); }
  public void same( int firstArgument )
   { System.out.println( "One int arguments" ); }
  public void same( char firstArgument )
   { System.out.println( "One char arguments" ); }
  public int same( int firstArgument ) // Derleme Hatası
    {System.out.println("One char arguments"); return 5; }
   public void same( char firstArgument, int secondArgument)
     { System.out.println( "char + int arguments" ); }
  public void same( int firstArgument, char secondArgument )
     { System.out.println("int + char arguments"); } }
```

CalisanOverloading

```
public class CalisanOverloading {
      private String isim;
      private String tel;
      private double haftalikmaas;
public void bilgiYazdir() {
  System.out.println( isim + "' nin telefonu " + tel + ", Haftalik Maasi " + haftalikmaas);
public void bilgiDegistir(String t) {
       tel = t;
public void bilgiDegistir(double s) {
       haftalikmaas = s:
public void bilgiDegistir(String t, double s) {
       tel = t; haftalikmaas = s;
CalisanOverloading ozgur=new CalisanOverloading("Ozgur Koray SAHINGOZ", "6632490", 1234.50);
ozgur.bilgiDegistir("6632491");
ozgur.bilgiDegistir(1500.00);
ozgur.bilgiDegistir("555-3824", 1750.80);
```

Örnek?

Gönderilen integer değerlerin en büyüğünü dönderen Max metodu nasıl geliştirilir.

```
int x= max(12,24);
int x= max(12,24,35);
int[] dizi = {12,24,34,45,56,67,78}
int x=max(dizi);
```

Adaş Yapılandırıcı

- Adaş metodların özel bir durumudur.
- Farklı parametreler ile birden fazla tanımlanabilir.

```
public class CalisanOverCons {
    CalisanOverCons (String n);
    CalisanOverCons (String n, String t);
    CalisanOverCons (String n, String t, double s);
}
```

Adaş Yapılandırıcı

```
public CalisanOverCons(String n) {
        isim = n; tel = "000-0000"; haftalikmaas = 0.0;
}
public CalisanOverCons(String n, String t) {
        isim = n; tel = t; haftalikmaas = 0.0;
}
public CalisanOverCons(String n, String t, double s) {
        isim = n; tel = t; haftalikmaas = s;
}
```

Kullanımı

```
CalisanOverCons ozgur = new CalisanOverCons("Ozgur Koray SAHINGOZ"); ozgur.chanageinfo("555-1234", 1500.00);
```

CalisanOverCons jordan = new CalisanOverCons("Michael Jordan", "555-4548"); jordan.changeinfo(2500.00);

CalisanOverCons gates = new CalisanOverCons("Bill Gates", "555-4647", 3000.00);

Örnek-2

```
public class Point
public int x = 0;
public int y = 0;
public Point(int a, int b) // yapılandırıcı
 x = a;
 y = b;
public Point(int a) // yapılandırıcı
 x = a;
 y = 0;
```

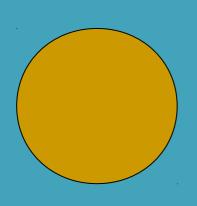
?? Method overloading

Circle Sınıfı ile Kullanım Örneği

```
public class Circle {
   public double x,y,r;
   // Constructor
   public Circle(double centreX, double centreY, double radius)
   {
        x = centreX;
        y = centreY;
        r = radius;
   }
   //Methods to return circumference and area
   public double circumference() { return 2*3.14*r; }
   public double area() { return 3.14 * r * r; }
}
```

Constructor kullanmaz ise

```
Circle aCircle = new Circle();
aCircle.x = 10.0; // initialize center and radius
aCircle.y = 20.0
aCircle.r = 5.0;
```


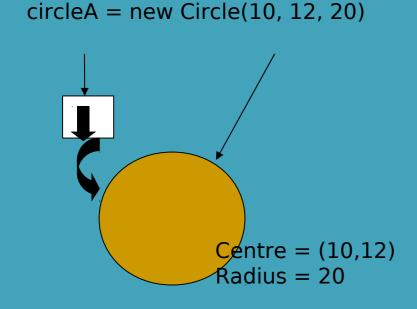
İlk yaratılma zamanında çemberin merkezi ve çapı tanımlı değildir

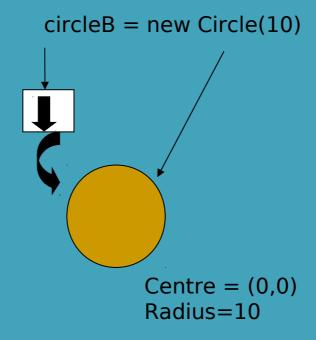
Bu değerler sonradan atanır.

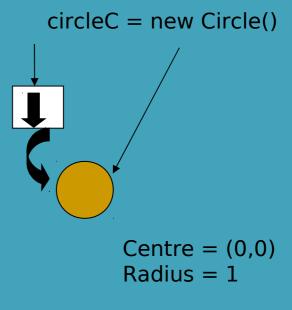
Çoklu Yapılandırıcılar

Kullanım

```
public class TestCircles {
    public static void main(String args[]) {
        Circle circleA = new Circle( 10.0, 12.0, 20.0);
        Circle circleB = new Circle(10.0);
        Circle circleC = new Circle();
    }
}
```


İlk Değerlerin Atanması

- Uygulamalarında üç tür değişken çeşidi bulunur:
 - □yerel (*local*) değişkenler,
 - nesneye ait global alanlar ve
 - son olarak sınıfa ait global alanlar (*statik alanlar*).
- Bu değişkenlerin tipleri temel (primitive) veya herhangi bir sınıf tipi olabilir

Değişken Gösterimi

İlk Değer Alma Sırası

- Nesnelere ait global alanlara başlangıç değerleri hemen verilir; üstelik, yapılandırıcılardan (*constructor*) bile önce...
- Belirtilen alanların konumu hangi sırada ise başlangıç değeri alma sırasında aynı olur.

Örnek

```
class Kagit {
  public Kagit(int i) {
     System.out.println("Kagit ("+i+") ");
  }
}
```

Örnek (devam)

Çıktı

```
Kagit (1)
Kagit (2)
Kagit (3)
Defter() yapilandirici
Kagit (33)
Islem tamam
```

This

```
apublic class BankAccount {
  public float balance;
  public BankAccount( float initialBalance ) {
     this.balance = initialBalance; } // this şart değil
  public BankAccount( int balance ) {
     this.balance = balance; } // this şart
  public void deposit( float amount ) {
     balance += amount; }
  public String toString() {
     return "Account Balance: " + balance; }
}
```

This-2

```
public class Point {
  public int x = 0;
  public int y = 0;
  public Point(int x, int y) // constructor
  { this.x = x;
    this.y = y; }
  public Point(int x) // constructor
  { this.x = x;
    this.y = 0; }
}
```

Nesne Olarak "This"

```
public class BankAccount {
   public float balance;
   public BankAccount( float initialBalance ) {
        this.balance = initialBalance;
   }
   public BankAccount deposit( float amount ) {
        balance += amount;
        return this;
   }
}
```

This

```
public class RunBank {
public static void main( String args[] ) {
   BankAccount richStudent = new BankAccount( 10000F );
   richStudent.deposit( 100F ).deposit( 200F ).deposit( 300F );
   System.out.println( "Student: " + richStudent.balance );
   }
} //?? Çıktı ne olur
```

Yapılandırıcılarda This

```
public class Tost {
 int sayi;
 String malzeme;
 public Tost() {
   this(5);
  // this(5,"sucuklu"); Hata!-iki this kullanılamaz
   System.out.println("parametresiz yapilandirici");
 public Tost(int sayi) {
   this(sayi, "Sucuklu");
   this.sayi = sayi;
   System.out.println("Tost(int sayi) " );
```

Örnek

```
public Tost(int sayi ,String malzeme) {
   this.sayi = sayi;
   this.malzeme = malzeme;
   System.out.println("Tost(int sayi ,String malzeme) " ); }
public void siparisGoster() {
 // this(5,"Kasarli"); !Hata!-sadece yapılandırıcılarda
System.out.println("Tost sayisi="+sayi+ "=" + malzeme );
public static void main(String[] args) {
   Tost t = new Tost();
   t.siparisGoster();
       // main
      // class
```

Yapılandırıcılarda This

- Yapılandırıcılar içerisinden this ifadesi ile her zaman başka bir yapılandırıcı çağrılabilir.
- Yapılandırıcı içerisinden, diğer bir yapılandırıcıyı çağırırken this ifadesi her zaman ilk satırda yazılmalıdır.
- Yapılandırıcılar içerisinde birden fazla this ifadesi ile başka yapılandırıcı çağrılamaz.

Statik Yordamlar (Static Methods)

Örnek

```
public class MutluAdam {
 private String ruh hali = "Mutluyum";
 public void ruhHaliniYansit() {
  System.out.println( "Ben " + ruh hali ); }
 public void tokatAt() {
    if( ruh hali.equals("Mutluyum" ) )
              ruh hali = "Sinirlendim"; }
 public void kucakla() {
    if( ruh hali.equals( "Sinirlendim" ) )
              ruh hali = "Mutluyum";
```

Örnek-2

```
public static void main(String[] args) {
 MutluAdam obj1 = new MutluAdam();
 MutluAdam obj2 = new MutluAdam();
 obj1.ruhHaliniYansit();
 obj2.ruhHaliniYansit();
 obj1.kucakla();
 obj2.tokatAt();
 obj1.ruhHaliniYansit();
 obj2.ruhHaliniYansit();
```

Static Metod

```
public class Toplama {

public static double topla(double a , double b ) {
  double sonuc = a + b ;
  return sonuc ;
  }
} // Sınıfın durum değişkenlerine bağımlı değil
```

Nasıl Kulanılır

```
public class Toplamalslemi {
   public static void main(String args[]) {

   String s1=Klavye.stringOku();
   String s2=Klavye.stringOku();

   double a = Double.parseDouble(s1);
   double b = Double.parseDouble(s2);

   double sonuc = Toplama.topla(a,b);  // dikkat
   System.out.println("Sonuc : " + sonuc );
   }
}
```

Static Metodlar

- Aynı zamanda sınıf metodları olarakta bilinirler.
- Static metodlar doğrudan sınıfın ismiylede çağrılabilirler.
 - double rand = Math.random();
- Bir static metod, static olmayan bir değere veya metoda erişemez.
 - Static metodlar nesne örneklerinden bağımsız olarak çalışırlar.

Final Değişkenler

Sabit değişkenler olup değerlerini değiştiremezsiniz public class CityName { final static public String name = "Kayseri"; public static void main(String args[]) { System.out.println("Sehrin Adi " + name); } }

CityName.java, sınıfının herhangi bir yerinde name değişkeninin değerini değiştiremezsiniz. Çünkü name bir final değişkendir.

FINAL

final anahtar sözcüğünün kullanıamı ile tanımlanır.

- final int INCREMENT = 5;
- INCREMENT değişkeninin değeri 5 tir
- final değişkenlere sadece bir kez değer atanabilir.

```
final int d;
d=5; //olur
d=9; //olmaz
```

Örnek (Final)

```
class FinalDegisken {
   public static int x;
   public final int y = 5;
   public void ekranaBas(FinalDegisken sd ) {
       System.out.println(" x = " + x + " y = " + y );
   }
   public static void main(String args[]) {
       FinalDegisken sd1 = new FinalDegisken ();
       sd1.x = 50;
       sd1.y = 2;
       sd1.ekranaBas(sd1);
    }
}
// Derleme Hatasi
```

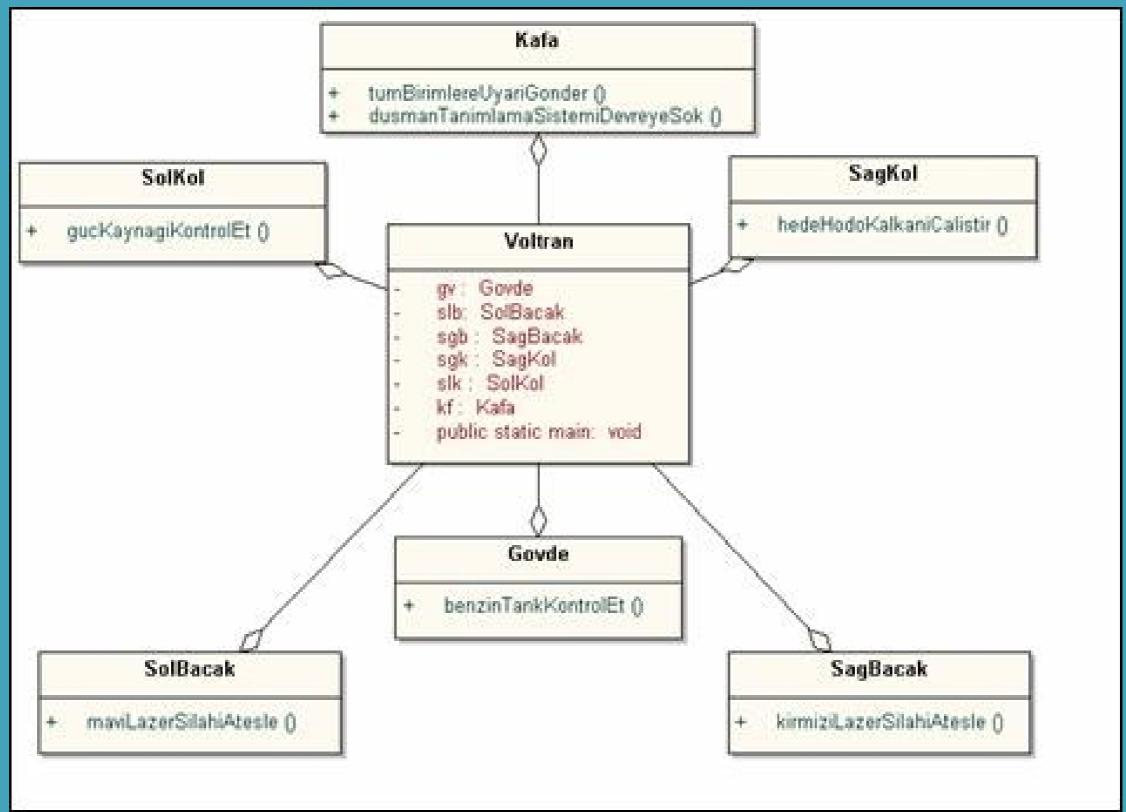
Kalıtım Inheritance

İki Yöntem

Kompozisyon (Composition)

Kalıtım (Inheritance)

Kompozisyon - Voltran

Kalıtım

En basit anlamda, örneğin "Derya, annesinin gözlerini almış" dediğimde, tıp uzmanlarının buna getirdikleri yorum " Derya annesinden kalıtımsal olarak bu özelikleri almış" olur.

Programlama dillerinde de kalıtımın rolü aynıdır.

Zaten nesne yönelimli programlama dillerini tasarlayan uzmanlar, gerçek hayat problemlerini, bilgisayar ortamına taşıyabilmek amacıyla en etkili modelleri geliştirmişler. İşte bu model içerisine kalıtımıda katarak çok önemli bir özelliğin kullanılabilmesini sağlamışlar.

En genel tanımı ile kalıtım, "bir sınıftan yeni sınıflar türetmektir"

Kalıtımın Faydası

Herşeyden önce kalıtım yolu ile bir sınıftan, yeni sınıflar türetilebilmesinin, türetilen sınıflara etkisi nedir?

- -Bu sorunun cevabı kalıtımının da özünü oluşturmaktadır. Türetilen her bir sınıf, türediği sınıfın özelliklerinide devralır.
- -Buradan, türetilmiş bir sınıf içerisinden, türediği sınıfa ait üyelere erişilebileceği sonucunu çıkartabiliriz.

Kalıtım

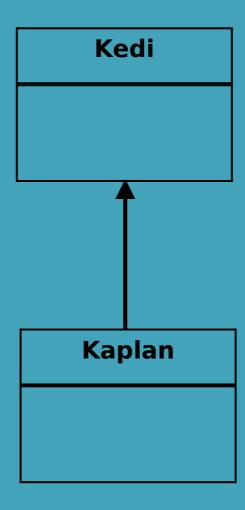
Temel bir sınıftan *(üst sınıf)* birden fazla sınıf türetebilirsiniz.

Ancak bir sınıfı birden fazla sınıftan türetmeniz mümkün değildir.

Bunu yapmak için arayüzler (interface) kullanılır.

Türeyen bir sınıf türediği sınıfın tüm özelliklerine ve işlevlerine sahiptir vea türediği sınıftaki bu elemanların yeniden tanımlanmasına gerek yoktur.

Kalıtım - UML

Kalıtım (Inheritance)

```
class Kedi {
//..
class Kaplan extends Kedi {
//..
```

KALITIM

Kaplan, Kedi den türetilmiştir

Kaplan: alt sınıf (subclass)

Kedi: üst sınıf (superclass)

Kaplan, Kedi'nin *public* ve *protected* tüm elemanlarına erişebilir (tam tersi geçerli değil)

TANIMLAMA

```
[Modifier] class ClassName
 [extends SuperClass]
 [implements Interface1,
 Interface2,...]
 // Sınıf alanları ve metotları
```

Türetme işi extends anahtar sözcüğü ile yapılıyor

```
class Kedi {
    protected int ayakSayisi = 4;
    public void yakalaAv() {
        System.out.println("Kedi sinifi Av yakaladi");
   public static void main(String args[]) {
        Kedi kd= new Kedi();
        kd.yakalaAv();
}
class Kaplan extends Kedi {
   public static void main(String args[]) {
        Kaplan kp = new Kaplan();
        kp.yakalaAv();
        System.out.println("Ayak Sayisi = " + kp.ayakSayisi);
}
```

```
class Hayvan {
 public Hayvan() {
       System.out.println("Hayvan Yapilandiricisi"); } }
class Yarasa extends Hayvan {
 public Yarasa() {
       System.out.println("Yarasa Yapilandiricisi"); } }
class UcanYarasa extends Yarasa {
 public UcanYarasa() {
       System.out.println("UcanYarasa Yapilandiricisi"); }
 public static void main(String args[]) {
       UcanYarasa uy = new UcanYarasa(); } }
```

Çıktı

Hayvan Yapilandiricisi Yarasa Yapilandiricisi UcanYarasa Yapilandiricisi

Neden??

Hiyerarşideki üst sınıfların boş yapılandırıcıları çalıştırılır.

```
class Grafik {
 double Taban; double Yukseklik;
 public Grafik(double a,double b) {
      Taban=a; Yukseklik=b; }
class Ucgen extends Grafik {
 String UcgenTuru;
 public Ucgen(double yc,double yuk,String tip) {
    super(yc,yuk); UcgenTuru=tip;
 public double Alan() {
    return (Taban*Yukseklik)/2;
public class Program {
 public static void main(String[] args)
    Ucgen u=new Ucgen(10,20,"Eskenar");
    System.out.println("Ucgen alani "+u.Alan());
```

Kompozisyon mu Kalıtım mı?

Hangi Yöntem, Nerelerde Tercih Edilmeli?....

İlişkiler

- -"is a" bir Kalıtım
 - Nesneler başka bir sınıfın altsınıfıdırlar
- -"has a" var Kompozisyon
 - · Nesne içinde başka sınıf üyeleri-örnekleri vardır.

```
Employee "is a" BirthDate; //Yanlış!
Employee "has a" Birthdate; //Kompozisyon
```

Kalıtım

Sınıflar arasında **bir** ilişkisi olmalıdır UçanYarasa **bir** Yarasadır; Yarasa **bir** Hayvandır; O zaman *UçanYarasa*'da **bir** Hayvandır. Hayvan'da **bir** Nesnedir.

İptal Etmek-Ağır Basmak (Overriding)

Ana sınıf içerisinde tanımlanmış bir yordam, ana sınıftan türeyen bir alt sınıfın içerisinde <u>iptal edilebilir.</u>

Ağır Basmak

```
class Kitap {
    public int sayfaSayisiOgren() {
        System.out.println("Kitap - sayfaSayisiOgren() ");
        return 440;
    }
    public double fiyatOgren() {
        System.out.println("Kitap - fiyatOgren() ");
        return 2500000 ;
    }
    public String yazarlsmiOgren() {
        System.out.println("Kitap - yazarlsmiOgren() ");
        return "xy";
    }
}
```

Ağır Basmak – 3

```
class Roman extends Kitap {
   public int sayfaSayisiOgren() {
       System.out.println("Roman - sayfaSayisiOgren() ");
       return 569;
   public double fiyatOgren() {
       System.out.println("Roman - fiyatOgren() ");
       return 8500000;
   public static void main( String args[] ) {
       Roman r = new Roman();
       int sayfasayisi = r.sayfaSayisiOgren();
       double fiyat = r.fiyatOgren();
       String yazar = r.yazarlsmiOgren();
```

Student.java

```
public class Student {
  protected String name;
  public Student(String name) {
     this.name = name;
  }
  public String toString() {
     return "Student: " + name;
  }
}
```

Super

Altsınıf, üstsınıf'taki metotları "overrideağır basmak" edebilir.

Bu durumda, altsınıf nesnesi, üstsınıfta tanımlı metodu (overriden) nasıl çağırır?

Cevap super.method1(...)

Overriding mi Overloading mi?

Overriding

- Aynı Metod İsmi
- Aynı İmza (Parametre)
- Metodlardan biri ana (ata) sınıfta

Overloading

- Aynı Metod İsmi
- Farklı İmza
- İki metodda aynı sınıfta

Türeyen sınıfta geçersiz hale getirilen metod, temel sınıftaki metodlar ile ya aynı erişim belirleyicisine sahip olmalı yada daha erişilebilir bir erişim belirleyicisi kullanılmalıdır.

Polymorfism Çok Formluluk

Giriş

Nesneye Yönelik Programlamanın 3 temel mekanizması vardır. Bunlar:

- -Kapsülleme (Encapsulation)
- -Kalıtım (Inheritance)
- -Çok Formluluk (Polymorphism)

Bunlardan ilk ikisi daha önce gördüğümüz konulardır.

Çok formluluk tek metod ismi ile çok sayıda işlevin yerine getirilebilmesini ifade etmektedir.

Polymorfism (Çok Formluluk)

Bir değişken birden fazla tip değişkene/nesneye işaret edebilir mi?

Farklı tip verileri programın çalışması boyunca saklayabilir mi?

Integer, String, float, double, Ogrenci gibi verileri aynı değişken üzerinden tutabilir miyiz?

```
class A {
 public String toString(){
    return "AAAAAA"; }
class B {
   public String toString(){
    return "BBBBBB"; }
class C {
 public String toString(){
      return "CCCCCC"; }
```

```
public static void main(String[] args) {
  Object [] array = new Object[3];
  array[0] = new A();
  array[1] = new B();
  array[2] = new C();
  for (int i = 0; i < 3; i++)
   System.out.println(array[i]); // ??
     System.out.println(array[i].toString());
ÇIKTI:
      AAAAA
      BBBBBB
      CCCCCC
```

Polymorphic değişken

Bir önceki örnekteki array[i] bir polymorphic değişkendir.

Object sınıfından bir değişken olmasına rağmen A, B and C sınıfından nesnelere olan referansları tutmaktadır.

Böyle bir işlem Kalıtım ile ilgilidir.

Polimorfizm

Polimorfizm, nesneye yönelik programlamanın önemli kavramlarından biridir ve sözlük anlamı olarak "bir çok şekil" anlamına gelmektedir.

Polimorfizm ile kalıtım konusu iç içedir. A,B ve C sınıfları Object sınıfının bir alt sınıfı olduğu için bu verileri *array[i]* içinde saklayabildik.

```
class Asker {
class Er extends Asker {
public void selamVer() {
 System.out.println("Er Selam verdi");
class Yuzbasi extends Asker {
public void selamVer() {
 System.out.println("Yuzbasi Selam verdi"); }
```

```
public class PolimorfizmOrnekBir {
public static void hazirOl(Asker a) { // Yazabilirmiyiz ??
 a.selamVer(); }
public static void main(String args[]) {
 Asker a = new Asker();
 Ere = new Er();
 Yuzbasi y = new Yuzbasi();
 hazirOl(a); // Yazabilirmiyiz ??
 hazirOl(e);
 hazirOl(y);
} }
```

Cevap

Bu olay polimorfizmden kaynaklanmaktadır. Hangi metodun çağrılacağının belirlenmesi polimorfizmi ifade etmektedir.

Hangi metodun çağrılacağı derleme anında değil çalışma anında bellidir.

Yani ilgili metodun bağlantısı sonradan (geç) yapılmaktadır. Bu nedenle bu bağlantıya Geç Bağlama denir.

Geç Bağlama ile Polimorfizm içiçedir. Eştir.

```
Asker a=new Er();
a.selamVer();
```

Bu size ilk başta hata olarak gelebilir.

Ama arada kalıtım ilişkisinden dolayı (Er **bir** Askerdir) nesneye yönelik programlama çerçevesinde bu olay doğrudur.

Şimdi, hangi nesnesin selamVer() yordamı çağrılacak

-Asker nesnesinin mi?
-Yoksa *Er* nesnesinin mi?

Cevap

Er nesnesinin selamVer() yordamı çağrılacaktır. Çünkü Asker tipindeki yerel değişken (a) Er nesnesine bağlanmıştır.

Eğer *Er* nesnesinin selamVer() yordamı olmasaydı o zaman *Asker* nesnesine ait olan selamVer() yordamı çağrılacaktı.

Fakat *Er* sınıfının içerisinde, ana sınıfa ait olan (*Asker* sınıfı) selamVer() yordamı iptal edildiğinden (*override*) dolayı, *Er* nesnesinin selamVer() yordamını çağırılacaktır.

Peki hangi nesnesinin selamVer() yordamının çağrılacağı ne zaman belli olur?

- -Derleme anında mı (compile-time)?
- -Yoksa çalışma anında mı (run-time)?

Cevap; çalışma anında (*run-time*).
Bunun sebebi, derleme anında hazirOl()
yordamına hangi tür nesneye ait
referansın gönderileceğinin belli
olmamasıdır.

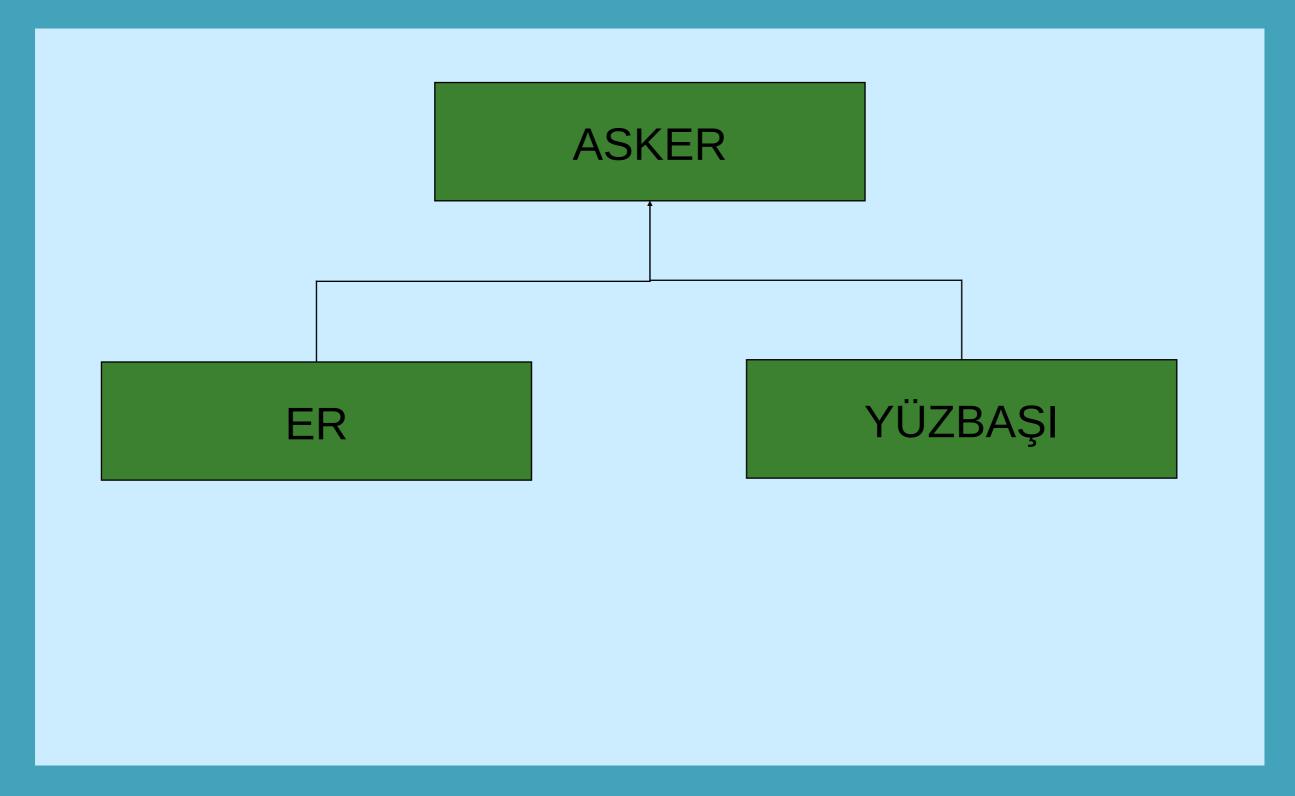
Derleme anında (*compile-time*) hangi nesneye ait yordamın çağrılacağını **bilinemiyorsa** buna geç bağlama denir.

Geç bağlamanın diğer isimleri

- -Dinamik bağlama (*Dynamic binding*)
- -Çalışma anında bağlama (Run-time binding)

Bunun tam tersi ise *erken bağlamadır* (*early binding*).

Hiyerarşik Yapı

Yukarı Çevirim (upcasting)

Yukarı Çevrim Kalıtım ile ilgili bir konudur.

- Er <u>bir</u> Askerdir, veya
- Yüzbası **bir** Askerdir, diyebiliriz.

Yani **Asker** sınıfının yaptığı her işi Er sınıfı veya **Yuzbasi** sınıfı da yapabilir + türetilen bu iki sınıf kendisine has özellikler taşıyabilir.

Asker sınıfı ile Er ve Yuzbasi sınıflarının arasında kalıtımsal bir ilişki bulunmasından dolayı, Asker tipinde parametre kabul eden hazirOl() yordamına Er ve Yuzbasi tipindeki referansları paslayabildik, bu özelliğinde yukarı çevirim denir

Tanımlama ve Yaratma

```
Asker a = new Asker();
```

Asker a = new Er();

Asker a = **new** Yuzbasi();

Aşağıya Çevirim(Down Casting)

Aşağıya çevirim tehlikelidir.

Daha **genel** bir tipden daha **özellikli** bir tipe doğru çevirim vardır.

Yanlışbir çevirim yapıldığında, çalışma anından (*run-time*) istisna (*exception*) fırlatılır/verilir.

Aşağıya Çevirim

```
    Er e = new Er();
    Asker a= e; // Yukarı Çevrim
    e= (Er) a; // Aşağı Çevrim
    Yuzbasi y = (Yuzbasi) a; // Aşağı Çevrim
    Ogrenci o = (Ogrenci) a; // Derleme Hatası // inconvertible types
```

instanceof

Kalıtımla alakalı bir operatördür. Bir nesnenin bir sınıfın örneği olup olmadığını kontrol etmekte kullanılır.

```
Object o = new Integer(2);
System.out.println(o instanceof Object);
System.out.println(o instanceof Integer);
System.out.println(o instanceof Ogrenci);
```

final ve Geç bağlama

Final anahtar kelimesinin değişkenlerde kullanılması **sabitlik** ifade etmektedir. (sabit değişkenler)

Final özelliğinin kullanılmasının iki sebebi olabilir.

- Tasarım
- Verimlilik

Örnek

```
class Kedi2 {
 public final void yakalaAv() {
  System.out.println("Kedi sinifi Av yakaladi");
class Kaplan2 extends Kedi2 {
 public static void goster(Kedi2 k) {
   k.yakalaAv();
 System.out.println("Kaplan sinifi Av yakaladi");
 public static void main(String args[] ) {
   Kedi2 k = new Kedi2();
   Kaplan2 kp = new Kaplan2();
   goster(k);
   goster(kp);
```

Soyut Sınıflar Abstract Classes

Somut Sınıflar

Şimdiye kadar görmüş olduğumuz sınıflar *örneklenebilir(can be instantiated)* sınıflar idi.

Node node = new Node(12f);

Yani "new" anahtar kelimesi ile o sınıfın örneği olan bir nesne yaratabiliyorduk. Bu şekilde örneklenebilen(yaratılabilen) sınıflara somut (concrete) sınıf adı verilir.

Soyut Sınıflar

Bazı durumlarda ise doğrudan örneklenemeyen sınıf yapılarının geliştirilmesi faydalı olabilir.

Bu tip sınıflar *soyut (abstract) sınıf* olarak adlandırılırlar.

Bu sınıfların amacı alt sınıfların fonksiyonelliklerini belirlemektir.

Alt Sınıfı Zorlama

Eğer tüm alt sınıfların belirli yeteneklerinin (metodlarının) olmasını istiyorsak ne yaparız!

Örneğin tanımlanan tüm Şekillerin alanlarının ve çevrelerinin hesaplanmasına olanak sağlayan metod çağrılarını geliştirmelerini nasıl zorunlu tutarız ?

Çözüm

Bunun için üst sınıfı geliştiren bizim herhangi bir kod yazmamaz gereklidir.

Kodu altsınıfı geliştiren kullanıcılara yazdırmamız gerekmektedir.

Ama Nasıl ???

Soyut Metodlar-Boş Metodlar

Soyut sınıflarda herhangi bir kodlama olmasa da bu metodlar boş geliştirilmiş olan metodlardan farklıdır.

Soyut Metodlar-Boş Metodlar

Boş metodlardan sonra metodun başladığını gösteren parantez işaretlerinin kullanılması gereklidir.

Soyut metodlarda ise parantezler kullanılmaz.

- public void bosMethod() { }
- abstract public void soyutMethod();

Kullanım

Soyut Sınıflardan Nesneler Yaratılamaz

```
// Böyle bir komut derlenmez
Sekil sekil = new Sekil();
```


Eğer bir altsınıf geliştirildi ise bütün soyut (abstract) metodlar geliştirilmelidir-kodlanmalıdır.

Soyut Sınıflar-2

Eğer alt sınıf bütün soyut metodları gerçeklemez ise o zaman bu sınıfında abstract/soyut olarak tanımlanması gerekmektedir.

Eğer gerçeklenmiş ise o zaman concrete/somut sınıf olarak kullanılabilir.

Soyut Sınıfların Özelikleri

Soyut bir sınıftan türetilmiş alt sınıflara ait nesneler, çok rahat bir şekilde yine bu soyut sınıf tipindeki referanslara bağlanabilirler (yukarı çevirim).

Böylece polimorfizm ve geç bağlamanın kullanılması mümkün olur.

Soyut Sınıflar

Bir sınıf, bir veya daha fazla soyut metod içeriyor ise soyut olarak tanımlanmak zorundadır.

Soyut sınıfın soyut metodunun mutlaka alt sınıfta gerçeklenmesi gerekmektedir.

Soyut bir yapılandırıcı veya soyut bir static metod tanımlayamayız.

Örnek

```
public abstract class Sekil {
 protected double x;
 protected double y;
 public void yerlestir(double xval, double yval) {
    x = xval;
    y = yval;
 public abstract double cevre ();
 public abstract double alan();
```

Dikdortgen Sınıfı

```
public class Dikdortgen extends Sekil {
 private double genislik;
 private double yukseklik;
 public Dikdortgen(double w, double h) {
  genislik=w;
  yukseklik=h; }
 public void çevre() {
 return 2*(genislik+yukseklik); }
 public double alan() {
  return genislik*yukseklik; }
```

Örnek

```
abstract class SoyutTemel {
  public static void Yaz() {
     System.out.println("Ben soyut temel sinifim");
  abstract public void Kimlik();
  SoyutTemel()
     System.out.println("Soyut metoddan once");
     Kimlik(); // dikkat
     System.out.println("Soyut metoddan sonra");
  int deger=40;
```

Soyutlamada Dikkat Edilen Kurallar

- 1 Soyut sınıflardan nesne örnekleri oluşturulamaz.
- 2 Soyut metod bildirimine sahip olan bir sınıf sadece soyut sınıf olarak tanımlanabilir.
- Soyut sınıflardan türetilen somut sınıflar, soyut metodları mutlaka override etmelidirler.
- Soyut sınıflardan türeyen nesne örneklerini, soyut sınıf nesnelerine referans olarak aktararak çok biçimliliğin uygulanmasını sağlayabiliriz.
- 5 Soyut sınıflardan başka soyut sınıflarda türetilebilir.
- 6 Soyut metodları private olarak tanımlayamayız.
- Soyut sınıflara ait yapıcılar tanımlayabiliriz. Ancak bu yapıcıları soyut tanımlayamayız.
- 8 Static bir soyut metod bildirimi yapamayız.
- Soyut sınıflar içerisinde soyut metod bildirimleri dışında, normal metodlar ve alanlar tanımlayabiliriz.

ARAYÜZLER Interfaces

```
class Comparable {
public boolean compareTo(Object o) { // Niye ??
 // Kod Var mi? Yok mu?
 // Soyut Sınıf olur mu??
class Person extends Comparable {
public boolean compareTo(Object o) {
 if (o instanceof Person) {
    ???????
```

Dezavantajı

Eğer bu sınıfın başka bir sınıfın altsınıfı olması gerekiyor ise olmaz?

extends edince üst sınıftan bazı değerleri kalıtsal olarak alması gerekir

Arayüzler

Kalıtsal ola ihtiyacımız yoksa extends ile kalıtmaya intiyaç yoktur.

Benim ihtiyacım olan tek şey alt sınıfın bir metod ismini geliştirmesini zorunluluk olarak tutmamdır.

O zaman yeni bir yapıya ihtiyacım var.

Comparable Arayüzü

Geliştirilen sınıfın Comparable arayüzünü *implement* etmesi sağlanarak bu sınıftan oluşturulan nesnelerin sort metodu içinde sıralanması sağlanabilmektedir.

Comparable arayüzünü implement etmek *compareTo* metodunun geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Arayüzler

Arayüzler, soyut (abstract) sınıfların bir üst modeli gibi düşünülebilir.

Soyut sınıfların içerisinde hem iş yapan hem de hiçbir iş yapmayan sadece *birleştirici* rol üstlenen gövdesiz yordamlar bulunur.

Bu birleştirici rol oynayan yordamlar, soyut <u>sınıftan</u> (*abstract class*) türetilmiş alt sınıfların içerisinde iptal edilmeleri (*override*) gerekir.

Arayüzlerin içerisinde ise iş yapan herhangi bir yordam bulunamaz; arayüzün içerisinde tamamen gövdesiz yordamlar bulunur.

Arayüz (Interface) ve Soyut Sınıflar

Eğer bir sınıf (soyut sınıflar dahil) bir arayüze (*interface*) ulaşmak istiyorsa, bunu *implements* anahtar kelimesi ile gerçekleştirir.

Ayrıca eğer bir sınıf bir kere arayüze ulaştığı zaman artık onun tüm gövdesiz yordamlarını iptal etmesi (override) gerekir.

Kalıtım mı arayüzler mi?

Arayüzler kalıtımdan daha farklıdır. Bir üst sınıftan durum değişkenleri veya metodlar kalıtılmaz.

Sadece tanımlı olan metodların isimleri alınarak bunları geliştirilmesi derleyici tarafından zorlanır.

Bu zorlama sınıflar arasında bir **standart** oluşturulur.

Arayüzler ve Sınıflar (Karşılaştırma)

Sınıfın rollerini belirler, sınıfın sorumluluklarını tanımlar

Bir nesnenin özelliklerini ve kapasitelerini belirler

Farklı nesnelerin ortak kapasitelerini belirler

Benzer nesnelerin ortak özelliklerini belirler

Metodları tanımlar fakat gerçeklemez

Metodları tanımlar ve gerçekleştirebilir.

Bir sınıf çok sayıda arayüzü implement edebilir.

Bir sınıf sadece bir üst sınıftan türetilebilir.

Syntax

```
interface interfaceName {
   /* Metod Tanımlamaları */
class className implements
 interfaceName {
   /* Arayü metodlarının geliştirilmesi */
   /* Sınıfın kendi verileri ve metodları. */
```

Örnek: HareketliNesne

```
interface HareketliNesne {
    boolean calistir();
    void durdur();
    boolean donus(int derece);
    double kalanYakit();
    boolean hizDegistir(double kmSaat);
}
```

Ucak

```
class Ucak implements HareketliNesne {
 boolean calistir() {
  } //Gerekli Kodlama.
 void durdur() {
 } //Gerekli Kodlama.
 boolean donus(int derece) {
 } //Gerekli Kodlama.
 double kalanYakit() {
 } //Gerekli Kodlama.
 boolean hizDegistir(double kmSaat) {
 } //Gerekli Kodlama.
```

Genel hatalar

Bir arayüzden değişken tanımlayabilirsiniz

HareketliNesne x;

Fakat bir Nesne örnekleyemezsiniz!!!!

HareketliNesne x = new HareketliNesne (); // HATA

Bu arayüzü gerçeklemiş sınıftan bir nesne oluşturup, arayüz değişkenine atayabiliriz.

HareketliNesne x = new Ucak(); // OK

Arayüzün İçerisinde Alan Tanımlama

Arayüzlerin içerisinde gövdesiz (soyut) yordamların dışında alanlarda bulunabilir. Bu alanlar uygulamalarda <u>sabit</u> olarak kullanabilir.

Çünkü arayüzün içerisinde tanımlanan bir alan (ilkel tipte veya sınıf tipinde olsun) otomatik olarak hem *public* erişim belirleyicisine hem de final ve *static* özelliğine sahip olur.

Örnek

```
interface Aylar {
 int OCAK = 1,
   SUBAT = 2,
   MART = 3,
   NISAN = 4,
   MAYIS = 5,
   HAZIRAN = 6,
   TEMMUZ = 7,
   AGUSTOS = 8,
   EYLUL = 9,
   EKIM = 10,
   KASIM = 11
   ARALIK = 12;
```

ÖRNEK

```
interface Hayvan{
  public void avlan();
}
abstract class Kedi implements Hayvan{
}
```

Bu Kod Derlenir mi?

Cevap

Derlenir. Aşağıdaki örnekte görüldüğü gibi Arayüzün metodları altsınıfta override (ağır basmak) edilmelidir.

```
class Kaplan extends Kedi {
  public void avlan() {
    //******
}
}
```

Arayüzlerin Kalıtım ile Genişletilmesi

Bir arayüz başka bir arayüzden türetilebilir.

Böylece arayüzler kalıtım yoluyla genişletilmiş olur.

Aynı imzalı metodlar

Arayüzlerin içerisinde dönüş tipleri haricinde herşeyleri aynı olan gövdesiz (soyut) yordamlar varsa bu durum beklenmedik sorunlara yol açabilir.

Sorular?

Teşekkürler

www.tart.com.tr / cihangir.savas@tart.com.tr

Web

<u>cihangirsavas.com.tr</u>

GitHub

github.com/siesta

Linkedin

tr.linkedin.com/in/cihangirsavas